

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av långhuset, koret och vapenhuset vid Sala kyrka, Västmanland, Västerås stift

Linderson, Hans

2018

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2018). *Dendrokronologisk analys av långhuset, koret och vapenhuset vid Sala kyrka, Västmanland, Västerås stift*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2018:12). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

23 februari 2018

**Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:12
Hans Linderson**

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV LÅNGHUSET, KORET OCH
VAPENHUSET VID SALA KYRKA, VÄSTMANLAND, VÄSTERÅS STIFT**

Uppdragsgivare: Stiftelsen Kulturmiljövård, Fack 1559, FE 948, 75175 Uppsala (Lisa Skanser)

Område: Västmanland Prov nr: 63332-63337 Antal träd, borrprover: (7) 11

Dendrokronologiskt objekt: Hanbjälkar:Långhus 1+2, kor 3-7 & vapenhus 8-9,10-11högben

Resultat:

Dendro nr:	ProvNr SA; Sala	Trädslag	Antal ÅR; 1 radie om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Kommentarer Egenålder ± 10 år
63332	1+2	Tall	76;3	Sp 35, W	1279	V 1279/80	90
63333	3+4	Tall	55;3	Sp 41, W	1279	V 1279/80	80
63334	5+6	Tall	87;2	Sp 49, W	1281	V 1281/82	100
63335	7	Tall	108	Sp 56, W	1279	V 1279/80	120
63336	8+9	Tall	99;3	Sp 55, W	Ej datering	-	120
63337,1	10	Tall	104	Sp 56, W	1315	V 1315/16	120
63337,2	11	Tall	102	Sp 50, W	1315	V 1315/16	120

Kommentarer till resultaten

Kyrkans långhus och kor prov SA1-SA7

Tre av fyra hanbjälkar är **avverkade vinterhalvåret 1279/80**. Det fjärde är avverkat vinterhalvåret **1281/82**. Måhända har man huvudsakligen avverkat virke under en säsong och sedan kompletterat med avverkningar två år senare.

Vapenhuset prov SA8-SA11

De östra och västra högbenens virke från takstol 2 är avverkat **vinterhalvåret 1315/16**. Virket dateras väl mot virket i koret och långhuset indikerande att de är hämtade från ett gemensamt område, lokalt eller relativt lokalt. Skogen är relativt frodvuxen (snabbvuxen) med flera tillväxstörningar så som det brukar bli i område med stor mänsklig aktivitet.

Provtagare:

Daniel Eriksson, Bygg & Hantverk i Karlskoga AB, Valåsen 308, 691 94 Karlskoga

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, SE-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830, e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se
